

VONDeLing

Tijdschrift van het Vicariaat ONDerwijs

Nr 16 – november 2015

Redactioneel

Gisteren liep ik door een bos. Alles was bruin en geel en goud. Overal vielen bladeren: een geluidloze, gulden regen. Guido Gezelle schreef ooit: "Daar valt er nog een blad; het wentelt, onder 't vallen, den allerlaatsten keer." De dichter heeft gekeken naar een enkel blad. Hij heeft zijn val gevolgd. Hij zag die allerlaatste wenteling. Hij lette daarop, aandachtig, met liefde. Dat ene blaadje ging hem zeer ter harte. Begin november gedenken wij onze overledenen. Weliswaar zijn er duizenden elke dag, maar voor ons zijn er die welbepaalde, misschien maar die enkele. Wij hebben hun leven gevolgd en ook hun einde. Wij herinneren ons die laatste wenteling, "den allerlaatsten keer..."

Het woord "einde" heeft hierbij meestal een treurige klank. Een groot verschil met hoe we het in de bijbel lezen. Daar heeft het woord "einde" bijna steeds een feestelijke klank, zowel wanneer het gaat over het einde van een mensenleven als over het einde van de wereld. Soms wordt het een juichkreet: "En dan zal het einde gekomen zijn!" Hoe is dat mogelijk? Het geheim van deze blijdschap ligt in de verwachting. Verwachting dat de dood het einde niet is, maar een intrede in iets nieuws. Verwachting dat het einde van de wereld een nieuwe wereld zal zijn naar de bedoeling van God. Verwachting ook dat wij naar het ene kunnen toegroeien en aan het andere kunnen meescheppen.

Dat loslaten van het oude blad en het een laatste keer laten wentelen kan voor het geheel van het katholiek onderwijs - doorheen BOS-operaties, modernisering van het secundair onderwijs, leerplanconcepten, katholieke dialogeschool, ... - een vreugdevol geloofsgebeuren zijn om te groeien naar het levensnoodzakelijke nieuwe: "het is er al... zien jullie het niet?" De herfsttijd is een tijd bij uitstek om ons daarover te bezinnen.

*In de herfst zijn alle dingen stil
als oude mensen die elkaar
reeds lang beminnen.*

*De rivier, gewijde stoet van stilte
schrijdt de landen binnen.*

Elk ding gaat zich bezinnen.

Herman De Coninck

Colofon

Digitaal tijdschrift
van het
Vicariaat Onderwijs
Aartsbisdom
Mechelen-Brussel

Frederik De Merodestraat
18, 2800 Mechelen

Tel: 015 29 84 01 (02)

Fax: 015 29 84 03

E-mail:

info@vikom.be

Website:

www.vikom.be

Versijnt 4 keer per jaar.

Redactie:

Guido François

Jürgen Mettepenningen

Fons Uytterhoeven

Foto's: Guido François

(tenzij anders vermeld)

Ver. uitgever:

Fons Uytterhoeven

Inhoud:

Redactioneel	1
Actualia	2
Vieringen, conferenties	13
Personalia	25

Fons Uytterhoeven, bisschoppelijk afgevaardigde voor het onderwijs

Actualia

Het BOS-verhaal volgende aflevering

De laatste maanden zijn er weer belangrijke stappen gezet in het BOS-verhaal. BOS is intussen al ingeburgerd als afkorting voor Bestuurlijke Optimalisering en Schaalvergroting. Bijna in alle regio's van het aartsbisdom is er heel wat in beweging en ook de koepeel laat zich niet onbetuigd. Hierna volgt een algemene situatieschets en een paar verslagen van initiatieven waar we vanuit het Vicariaat onderwijs nauw bij betrokken zijn.

Taskforce BOS Katholiek Onderwijs Vlaanderen

Op 18 augustus 2015 kwam voor de eerste keer een **'uitgebreide taskforce BOS'** samen in de Guimardstraat. De taskforce zelf bestaat uit Lieven Boeve en Chris Smits, respectievelijk de directeur-generaal en secretaris-generaal van Katholiek Onderwijs Vlaanderen, Dirk Vanstappen, directeur van de nieuwe Dienst Bestuur en organisatie, Marc Van den Brande, stafmedewerker en Isabelle Dobbelaere (secretaris). Ze wordt aangevuld met leden uit de raad van bestuur met expertise ter zake: Roger Haest en Willy Penninckx (beiden werkzaam in het aartsbisdom). De taskforce staat in voor de coördinatie van het actieplan BOS, het oprichten van expertisecellen en de verdeling van de dossiers over die expertisecellen. Wanneer er een conceptnota komt van de Minister zal de taskforce die voorstellen screenen.

Drie maal per jaar komt er een **'uitgebreide taskforce BOS'** samen. De taskforce wordt dan uitgebreid met de diocesane ankerpersonen die de besturen ondersteunen en de vijf halftijds gedetacheerde procesbegeleiders (één per bisdom). Die laatsten worden maandelijks bijeengebracht in een **'begeleidingsgroep'** voor het uitwisselen van ervaringen.

Tijdens de vormingssessie voor schoolbesturen over bestuurlijke schaalvergroting en organisatieveranderingen op 20 januari 2015 in Mechelen

(Foto: Dominiek Olivier)

De doelstelling van de uitgebreide taskforce is informatie te verstrekken en te vergaren over de stand van zaken van BOS in de regio's, de strategie en operationele jaarplanning te bepalen van de begeleiders BOS en hun aansturing te coördineren. De begeleidingsgroep heeft als opdracht schoolbesturen samen te brengen, informatie te

verstrekken aan scholen en informatie op te halen, en de samenwerking tussen schoolbesturen te faciliteren.

Voor ons bisdom is Guido François nog steeds de diocesane ankerpersoon en Guido Dewinter de halftijdse procesbegeleider.

Na twee vergaderingen van de uitgebreide taskforce (de laatste was op 7 oktober 2015) ligt er een nota *'Elementen van een actieplan BOS'* klaar voor verdere bespreking in adviesraden en een nota over *'Decretale randvoorwaarden voor een geslaagde Bestuurlijke Optimalisering en Schaalvergroting'*. Intussen wordt gewerkt aan een ontwerp van *'code van goed bestuur'*. Er is afgesproken om de vragen uit het veld centraal te verzamelen, zodat niet in verspreide slagorde naar antwoorden wordt gezocht. Katholiek Onderwijs Vlaanderen vroeg de vicariaten ook bruikbare modellen van organisatiestructuren te verzamelen en hun monitoringsysteem van het BOS-proces door te geven om te zoeken naar een gemeenschappelijk systeem om het coördinerend overzicht te bewaren. Enige afstemming is nodig want de aanpak van de vijf vicariaten en

de fase waarin ze zich met de BOS-operatie bevinden zijn heel verschillend. Maar ook de situatie van de schoolbesturen verschilt vaak: in sommige bisdommen zijn er bijna geen congregaties of andere niveau-overstijgende schoolbesturen actief. In het aartsbisdom is een derde van de leerlingen ondergebracht in congregatiescholen en bestaan er daarnaast ook nog heel wat niveau-overstijgende schoolbesturen. In Mechelen-Brussel zijn we een jaar of twee vroeger gestart met de sensibilisering van schoolbesturen, waardoor we vaak voorop lopen en vragen doorgeven aan de koepel waarop die zich nog niet goed heeft kunnen voorbereiden. Dat laatste verandert nu, dankzij de expertiscellen die uitgebouwd worden rond vragen van juridische, financiële, infrastructurele en organisatorische aard.

Tijdens de vormingssessie voor schoolbesturen over organisatieveranderingen op 20 januari 2015 in Mechelen (Foto: Dominiek Olivier)

Vorming voor schoolbesturen rond BOS

Vanuit de Stuurgroep Vorming van Katholiek Onderwijs Vlaanderen zijn er werkgroepen gevormd om de thema's voor te bereiden van de vorming rond BOS. De thema's en de bisdommen waar ze in de loop van januari 2016 worden aangeboden zijn:

- Organisatiemodellen (Mechelen (20-01), A'pen (26-01), Hasselt (18-01) en Brugge (25-01))
- Deugdelijk bestuur (Mechelen (20-01), Gent (13-01))
- Organisatie van inspraak (Gent (13-01), Brugge (25-01) en Hasselt (18-01))
- Masterplan infrastructuur (A'pen (26-01) en Mechelen (tijdens voorjaarsseminarie 8-03-2016))

Elk bisdom had maar twee thema's kunnen kiezen. In het aartsbisdom hebben we die beperking wat kunnen oplossen door het thema 'masterplan infrastructuur' in te passen in de keuzes van het voorjaarsseminarie op 8 maart 2016. Voor de vorming over Organisatiemodellen en Deugdelijk bestuur kunnen schoolbestuurders van ons bisdom

terecht in het Diocesaan Pastoraal Centrum Mechelen op 20 januari 2016. Wie meer keuzes wil meemaken, kan nog altijd naar een ander bisdom.

Evoluties in het aartsbisdom

Zoals al aangehaald lopen de schoolbesturen in Mechelen-Brussel wat voorop. In bijna alle regio's is er beweging. In sommige staan besturen al redelijk ver en zijn er al intentieovereenkomsten afgesloten, in andere is men pas echt gestart, in nog andere zijn er al fusies van schoolbesturen in de maak of afgerond. In dat laatste geval gaat het over kleinschaliger operaties die uitgevoerd of afgesproken zijn uit noodzaak of omwille van de meerwaarde met het oog op verdere schaalvergroting.

Regio Leuven

In een aantal regio's is het Vicariaat onderwijs - al dan niet nauw - betrokken. Dat is bv het geval in de ruime regio Leuven. Na een talrijk bijgewoonde informatievergadering op 23 februari 2015 dacht een kleine werkgroep van bestuurders verder na over de gewenste aanpak voor de hele regio. Zij vroegen en kregen de assistentie van *Fons Uytterhoeven* om dat denkproces te doen uitmonden in een nieuw concreet initiatief. Samen werkten ze een Intentieverklaring uit en ze stelden die voor op een bijeenkomst op 14 oktober 2015 in de campus Hertogstraat van de hogeschool UC Leuven-Limburg. Bijna alle van de 30 verschillende besturen waren vertegenwoordigd met één of meer bestuurders en directeurs. We telden ruim 70 deelnemers.

Eerst schetste *Guido François*, directeur van de Dienst Schoolorganisatie, de evolutie van het BOS-proces in het aartsbisdom en wat later op de avond de actualiteit rond BOS.

De bisschoppelijk afgevaardigde zei dat hij voortdurend uitgedaagd wordt om uit zijn comfortzone te komen. Het BOS-veranderingsproces doet hetzelfde met de schoolbesturen. Aan elke crisis hangen niet alleen gevaar vast maar ook kansen. In hoever durven we onze zwakheden toegeven en ons kwetsbaar opstellen? *Fons Uytterhoeven* lichtte zelf elke alinea toe van de 'intentieverklaring voor gesprekken voor Bestuurlijke Optimalisering en Schaalvergroting'. Het bijzondere was dat alle schoolbesturen van de ruime regio Leuven (centrum, rand en Hageland), met in totaal zowat 20 000 leerlingen, de kans krijgen om samen verdere gesprekken te voeren. Schoolbesturen die zich achter de intentieverklaring kunnen scharen, dienen dat tegen 15 december 2015 te laten weten aan de Dienst Schoolorganisatie van het Vicariaat onderwijs.

Op 11 januari 2016 is de ondertekening van de intentieverklaring gepland en vanaf dan gaat er een stuurgroep van start waarvoor elk schoolbestuur één gemandateerde persoon (en één plaatsvervanger) kan afvaardigen. Er is bewust voor gekozen om de kwestie van een mogelijke organisatorische opsplitsing in meer dan één vzw pas in een latere fase te bespreken. Daarmee willen de initiatiefnemers alle kansen openhouden voor gezamenlijke afspraken over studieaanbod, reorganisatie van het secundair onderwijs, integratie van het buitengewoon onderwijs en het M-decreet en andere gemeenschappelijke uitdagingen. Een ander voordeel van die aanpak is dat besturen elkaar beter leren kennen en beter zullen kunnen motiveren waarom ze een mogelijke latere opsplitsing maken.

Bijna alle schoolbesturen van de regio Leuven waren opgedaagd. Op de voorgrond: Dirk De Ceulaer, toekomstig moderator van verdere gesprekken

Over de tekst van de intentieverklaring is grondig nagedacht. Eerst omschrijft de tekst de meerwaarde van de samenwerking tussen schoolbesturen. Die biedt een bredere basis voor de ontwikkeling van een open en herkenbaar katholiek basis- en secundair onderwijs (buitengewoon onderwijs inbegrepen) in de regio Leuven, als kader voor een objectieve leerlingenoriëntering in elke school, en gedreven door een zorg voor de optimale ontwikkeling van de talenten van alle leerlingen. De meerwaarde zit ook in een grotere inbreng van deskundigheid, de optimalisering van de onderwijskundige praktijk van de scholen en de professionalisering van de onderwijsorganisatie. Ook het beleidsvoerend vermogen wordt ermee verhoogd.

Voorts is de intentieverklaring voor een groot stuk gebaseerd op het model dat ook in andere regio's gebruikt wordt

en dat terug te vinden is op de website van het Vicariaat onderwijs: /sites/default/files/imce/intentieverklaring_voorbeeld.docx. Voor de Leuvense versie, klik op de volgende link:

/sites/default/files/imce/def_versie_intentieverklaring_leuven.docx

Schoolbesturen die niet aanwezig waren op 14 oktober krijgen nog de kans om aan te sluiten. Wie niet ondertekent is daar volledig vrij in. Dat bestuur kan later eventueel nog aansluiten maar kan dan niet verwachten dat het proces van voren af aan overgedaan wordt. Het zal moeten aanvaarden wat door de andere besturen is uitgewerkt.

Om het proces te begeleiden vond het Vicariaat *Dirk De Ceulaer*, gewezen algemeen directeur van Odisee, bereid om als moderator op te treden. Fons Uytterhoeven stelde hem even voor en De Ceulaer zelf beloofde zijn best te zullen doen om die niet geringe uitdaging aan te gaan. In het hoger onderwijs heeft hij al heel veel ervaring opgedaan met schaalvergroting.

Regio Oostrand van Brussel

Op 21 oktober 2015 vond een tweede informatieavond plaats voor alle schoolbesturen en hun directeurs van de scholengemeenschappen Zevenster, Zoniën en Drieklank in de Abdij van Kortenberg. De regio sterkt zich uit van Zaventem in het noorden over Tervuren tot Hoeilaart en Overijse in het zuiden en reikt in het oosten tot de regio Leuven (Bertem, Huldenberg).

Een kleine werkgroep van CASS-voorzitters en directeurs met coördinerende opdracht werkte samen met de Dienst Schoolorganisatie van het Vicariaat een inspiratieavond uit voor een publiek van een 40-tal bestuurders en directeurs.

Na de verwelkoming door CASS-voorzitter *Herman Schillebeeckx* stelde *Guido Dewinter*, halftijds procesbegeleider BOS en halftijds directeur met coördinerende opdracht in scholengemeenschap Zoniën, de resultaten voor van de bevraging die na de eerste vergadering op 18 maart 2015 naar alle betrokken schoolbesturen is gestuurd. Daaruit was gebleken dat de meeste schoolbesturen willen samenwerken en praten en dat ze een collectieve verantwoordelijkheid willen opnemen, niveau-overstijgend. Over de schaalgrootte waarbinnen dat dient te gebeuren waren de meningen verdeeld. Het gaat over een langwerpig en uitgestrekt gebied (soms wel eens de banaan rond Brussel genoemd) waarbij de uitersten elkaar nauwelijks kennen. Bindschakel tussen de deelregio's is de scholengemeenschap secundair onderwijs 'Drieklank' met scholen in Zaventem, Wezenbeek-Oppem/Tervuren en Overijse, daarbij inbegrepen de Gemeentelijke Technische Instituten van Tervuren en Overijse, een nauw samenwerkingsverband

Guido Dewinter

dat men graag wil behouden. Een ander verbindend element is dat de coördinerende directeurs van de drie scholengemeenschappen al een paar jaar een gemeenschappelijke werkplek hebben in de Abdij van Kortenberg en al heel goed en nauw samenwerken.

Schoolbestuurders en directeurs uit de oostrand rond Brussel bij elkaar in de Abdij van Kortenberg op 21 oktober 2015 (foto: Guido Dewinter)

Guido François maakte gebruik van die sterktes en kansen in de SWOT-analyse die hij bracht. Hij riep de besturen op om niet langer af te wachten maar gesprekken te beginnen met alle partners die mee willen praten. Over de gewenste schaalgrootte kan het best later worden nagedacht, nadat de besturen elkaar beter hebben leren kennen en vertrouwen. Daar is voldoende tijd voor nodig en daarom is verder talmen uit den boze. Naar het voorbeeld van Leuven zou men bv eerst over de ruime regio tot afspraken kunnen komen en pas later nagaan of er een organisatorische opsplitsing nodig is. De besturen moeten ook niet van nul beginnen. Er zijn modellen genoeg voorhanden van een stappenplan, een leidraad voor verdere gesprekken, organisatievormen, intentieverklaringen, documenten om gegevens op te vragen e.d. . Voorts kan men zich inspireren aan de voorbeelden van andere regio's die al

een deel van het proces achter de rug hebben en kan men een beroep doen op de procesbegeleider en andere steun van het Vicariaat en de koepel.

Een inspirerend verhaal uit regio Aarschot

De organisatoren hadden gezorgd voor inspirerende sprekers met een verhaal. *Fons Heremans* vertelde hoe in februari 2014 het proces gestart is in de regio Aarschot en waar de 15 deelnemende schoolbesturen na anderhalf jaar en zes vergaderingen al staan. Fons Heremans, al sedert 1977 voorzitter van een basisschool in Betekom, had toen zijn nek uitgestoken om initiatief te nemen. Hij nodigde op 20 februari 2014 alle besturen in de ruime regio (ook uit bisdom Antwerpen) uit in Betekom en liet Guido François de pas voltooide 'leidraad voor verdere gesprekken' toelichten. Op het einde van die bijeenkomst maakte hij de afspraak dat ieder schoolbestuur de eerste drie vragen van de leidraad in het eigen bestuur zou bespreken en de antwoorden zou opsturen naar een kleine werkgroep. Op de volgende bijeenkomst, begin juni 2014, zouden dan de resultaten samen worden gelegd. Alle 11 besturen namen daaraan deel en sommige besturen vaardigden iemand af naar de kleine werkgroep die de vergaderingen voorbereidt. In die vergadering in juni ging het er geanimeerd aan toe. Ze was heel leerrijk. Alle angsten, achterdocht en bezorgdheden die schoolbesturen hadden, borrelden daar op maar ze werden ook openlijk met elkaar besproken. In de volgende bijeenkomsten groeide echter het vertrouwen door goed naar elkaar te luisteren en met alle bezorgdheden rekening te houden. De sfeer is nu opperbest. De directeurs met coördinerende opdracht worden er intensief bij betrokken voor verslaggeving en voorbereiding.

Fons Heremans vertelde een boeiend verhaal uit de regio Aarschot-Betekom (foto: Guido Dewinter)

Intussen is de afvaardiging per schoolbestuur gereduceerd tot twee bestuurders en is de vergaderfrequentie opgedreven. Nu is de fase aangebroken om een organisatie-model te kiezen dat beantwoordt aan de samen besproken visie en noden en om gespecialiseerde cellen op te richten rond finances, boekhouding, juridische aspecten... Het proces in de regio Aarschot is organisch maar doelgericht verlopen. Er zijn geen stappen overgeslagen. Er is vertrokken vanuit de context en de bestaande samenwerking binnen de scholengemeenschappen is als hefboom gebruikt. In een ontspannen

en coöperatieve sfeer zijn de besturen gegroeid naar één visie. De volgende voorwaarden zijn heel belangrijk: de overtuiging moet leven dat het belang van de leerling voorop staat en dat er nood is aan samenwerking. Er moet openheid en transparantie zijn en men moet zijn eigen sterktes en zwaktes kennen en die van de andere besturen. Tenslotte is alles gebaseerd op vertrouwen.

Een verhaal van een geslaagde schaalvergroting in Lokeren

Na dit boeiende verhaal over een proces dat nog bezig is, mocht *Jens De Vos* een afgerond verhaal brengen van een fusie van schoolbesturen secundair onderwijs in Lokeren. De spreker is een bedrijfspsycholoog en lid van de fusie-vzw die in Lokeren tot stand is gekomen tussen de schoolbesturen van twee colleges en twee scholen met TSO-BSO-aanbod, samen goed voor een 2350 leerlingen. De 'Lokerse Gesprekken' (afgekort LoGe-gesprekken) over die bestuurlijke schaalvergrotingsoperatie avant la lettre waren al in 2000 begonnen en in 2003 werd er al een intentieverklaring ondertekend om naar één raad van bestuur te groeien. Uiteindelijk duurde het nog tot 14 december 2012 alvorens de fusie effectief een feit was. De Vos vertelde dat er naar een evenwichtige samenstelling werd gezocht van Algemene Vergadering en Raad van Bestuur, rekening houdend met het verleden en met de grootte van de scholen. Er zijn 15 bestuurders in de nieuwe vzw. De voorzitter komt uit de grootste vzw, de twee andere vzw's leverden de ondervoorzitters. Het bestuur bestaat bewust uit de helft onderwijzers en de helft 'privépersonen'. De secretaris en de voorzitter zijn onderwijzers. Alle noodzakelijke expertise is aanwezig in het bestuur en bij vervanging van bestuurders wordt gezocht naar de ontbrekende expertise.

Over de missie en visie werd lang nagedacht, naar de buitenwereld was er een duidelijke communicatiestrategie (afspraken over welke info op welk moment in alle scholen gegeven wordt) en ook de interne communicatie kreeg veel aandacht. De opvoedingsprojecten blijken voor 90% dezelfde te zijn, maar de schoolculturen zijn en blijven verschillend. Belangrijke elementen van de missie zijn: respect voor elkaar en kwaliteitsvol onderwijs. Door de krachtenbundeling op bestuurlijk vlak werd vermeden dat één van de scholen gesloten moest worden. Missie en visie bepalen voortdurend de koers die gevaren wordt. De bestuurlijke schaalvergroting bood een antwoord op de nood aan professionaliteit om de steeds complexere taken aan te

kunnen. De doelen konden gemakkelijker bereikt worden: optimale leerlingenoriëntering en studiekeuze, efficiëntere inzet van middelen, een gevarieerd en kwaliteitsvol onderwijsaanbod. In de overgang naar die ene vzw heeft men afscheid moeten nemen

Jens De Vos vertelde hoe de bestuurlijke fusie in Lokeren verlopen is

van verschillende leden en bestuurders. Binnen de directieteams zijn er specifieke functies bijgekomen, zoals een algemeen directeur (halftijds) en een stafmedewerker. Bepaalde functies worden bewust door twee personen ingevuld, zodat het betrokken domein niet onbeheerd blijft wanneer er iemand uitvalt. Per campus is er een verantwoordelijke enzovoort. De organisatie past zich voortdurend aan volgens de noden: in 2015 is er een dagelijks bestuur opgericht met de voorzitter en de drie schoolverantwoordelijken.

Momenteel lopen er gesprekken met de besturen van de basisscholen in Lokeren en de omliggende gemeenten met het oog op verdere bestuurlijke optimalisering en schaalvergroting.

Vragenuurtje en afspraken

Na die boeiende getuigenissen kregen de aanwezigen eerst de kans om tijdens een korte zoemsessie in kleine groepjes al even na te denken over eventuele vragen. Dat konden ze ook daarna tijdens een pauze met een glaasje wijn.

Tijdens het vragenuurtje waren er opvallend veel vragen voor Jens De Vos. Hoe verliep het proces van reductie van aantal leden en bestuurders? In de AV is men van 80 naar 26 leden gegaan. Iedereen kreeg de vraag welk engagement hij of zij nog wou opnemen en op basis daarvan zijn er automatisch minder leden overgebleven. Het hielp ook dat de voorzitters van de respectieve vzw's al tien jaar in elkaars bestuur zaten, waardoor er vertrouwen gecreëerd werd. Als er een bestuurder wegvalt, dan wordt niet noodzakelijk gekeken naar een vervanger uit dezelfde (vroegere) vzw, maar wel naar het profiel dat het bestuur op dat moment nodig heeft. Expertise gaat boven lokale verankering, maar in dit geval speelt dat minder mee: het zijn allemaal scholen uit Lokeren. Een andere vraagsteller wilde weten hoe het beslissingsproces verloopt. De beslissingen worden in consensus genomen, de mandaten van het Dagelijks Bestuur worden nog uitgetekend, maar zeker is dat daar alleen beslissingen van de raad van bestuur worden uitgevoerd of contracten worden aangegaan waarvoor de raad van bestuur volmacht heeft gegeven.

Foto boven:
De sprekers en de genodigden in Kortenberg, bij een glaasje tijdens de pauze.

Foto onder:
Het panel voor de vragenronde. Van links naar rechts: Fons Heremans, Guido François en Jens De Vos
(Foto: Guido Dewinter)

Fons Heremans kreeg de vraag hoe de communicatie naar het personeel is verlopen bij het BOS-proces in de regio Aarschot. Die verliep via een toelichting bij het BOS-verhaal tijdens personeelsvergaderingen in elke school, waarbij het initiatief werd gekaderd en de doelstellingen duidelijk werden gemaakt. De stand van zaken verscheen bij het begin van het schooljaar op Smartschool.

Jens De Vos moest even uitleggen waarom het fusieproces zo lang geduurd had. Dat

had te maken met één van de voorzitters die lange tijd de fusie heeft tegengehouden. Op het niveau van de directeurs was er al een hele tijd een goede samenwerking. In zo'n operatie mag niet de persoon centraal staan, maar wel het project, concludeerde De Vos. Het is goed als leden zichzelf om de drie jaar eens in vraag stellen: ben ik wel de juiste persoon met de juiste competenties? Voorlopig is er in de statuten nog niet voorzien in een beperking van de mandaatsperiode.

De persoonsgebonden materie speelt een belangrijke rol. Wat zou er in de regio Aarschot gebeurd zijn mocht Fons Heremans niet het initiatief hebben genomen? De vraagsteller vroeg zich af of het de bedoeling was dat elk regionale groep van schoolbesturen zelf een volledig traject uittekent. Wat als er geen leidinggevende figuur gevonden wordt om het proces op te starten en te trekken? Fons Heremans relativeerde zijn rol. Hij heeft als nestor van de groep het startschot gegeven en heeft vrij snel medewerking gekregen van een kleine werkgroep. Daarin is iedereen gelijkwaardig.

Herman Schillebeeckx stuurde de bestuurders huiswaarts met concrete afspraken en huiswerk.

Is het niet normaal dat besturen graag weten welke incentives de overheid zal geven aan 'schoolbesturen met bijzondere kenmerken'? Zij willen immers weten wat ze te verliezen of te winnen hebben. Op die vraag antwoordde Guido François dat het een terechte bezorgdheid is, maar die mag niet verlamd werken. We mogen geen tijd meer verliezen om minstens elkaar beter te leren kennen en samen na te denken over een visie voor de toekomst, bij voorkeur binnen de regio en niveau-overstijgend. Als we al niet overtuigd zijn van de meerwaarde die we creëren door een BOS-operatie, zelfs zonder incentives, dan zal het ook niet lukken met die incentives. Het mag niet alleen daarvoor zijn dat we de stap zetten.

Er kwam ook een vraag naar de rol van directeurs in het verhaal. Meestal worden ze buiten het speelveld gelaten. De sprekers benadrukten dat de directeurs wel degelijk tijdig betrokken waren en zelfs de grootste pleitbezorgers waren en zijn.

Vanuit de zaal kwam er een duidelijke vraag om het nu niet meer bij palaveren te houden maar om echt van start te gaan met verdere gesprekken. *Herman Schillebeeckx* had die vraag verwacht en deed een concreet voorstel. Wie mee wil stappen in het verhaal en zich wil engageren tot verdere gesprekken met andere besturen van de hele regio, kan tegen eind november twee bestuurders afvaardigen voor een stuurgroep, die zal

bepalen wat er besproken dient te worden. Op 3 februari 2016 zou er opnieuw een samenkomst georganiseerd worden in dezelfde zaal in Kortenberg. De directeurs met coördinerende opdracht kunnen verder hun diensten aanbieden.

Jacques Brenart, CASS-voorzitter van scholengemeenschap Zoniën, kondigde aan dat er weldra al enkele schoolbesturen van de scholengemeenschap gesprekken zouden starten over BOS, met de bedoeling naar één bestuur te groeien. Andere besturen van Zoniën kunnen daarbij aansluiten. Ook de informele gesprekken met het bestuur van de Sint-Martinusscholen Overijse bleken al positief te zijn verlopen.

Conclusie: er broeit wat in de oosttrand van Brussel en niemand kan beweren dat er geen startschot is gegeven. Wie zich aangesproken voelt kan op de uitnodiging tot gesprek ingaan. Ieder heeft het recht afwachtend aan de kant te blijven staan, maar moet weten dat de inspraak bij latere aansluiting dan wel wat minder zal zijn.

Regio Asse-Merchtem-Opwijk-Meise-Wemmel

Ook in het westen van ons bisdom roert entwat. De schoolbesturen van Asse, Merchtem, Opwijk, Meise en Wemmel hebben al twee plenaire vergaderingen achter de rug. Een kleine voorbereidingsgroep, ondersteund door BOS-begeleider Guido Dewinter, organiseerde ook al een 'quick scan' waarvan ze de resultaten voorstelde op 22 oktober 2015 in Opwijk. Nu alle schoolbesturen een zicht hebben op elkaars situatie

op het vlak van identiteit en visie, kernkwaliteiten, cultuur, financiën, patrimonium, studieaanbod, personeel, overlegstructuren en werking van de scholengemeenschappen, is de weg vrij om een intentieovereenkomst op te stellen. De ondertekening daarvan is gepland op of na de eerste vergadering van een uitgebreide stuurgroep op 11 januari 2016.

Regio Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Brusselse schoolbestuurders en directeurs bij de ondertekening van een intentieverklaring in het De la Salle-centrum (foto's: Guido Dewinter)

In de hoofdstad tenslotte hebben bestuurders van 14 kleine schoolbesturen met hoofdzakelijk basisonderwijs na herhaaldelijk overleg besloten om op 28 oktober 2015 een engagementsverklaring te ondertekenen, in het De la Salle-centrum in Groot-Bijgaarden. Zij engageren zich daarbij om mee te ijveren voor de realisatie van een opvoedingsproject gefundeerd op zeven pijlers en dit verder uit te werken en gestalte te geven in de eigen scholen. Dat opvoedingsproject is gebaseerd op dat van Sint-Jan Baptist de la Salle, wat ondersteund wordt vanuit het Vlaams Lasalliaans Perspectief (VLP). Daar is ook meteen een organisatiemodel aan verbonden dat zowel regionaal als Vlaanderenbreed kan worden ontplooid en, vanuit een Brusselse inspiratie, een 'atomium van atomiums' wordt genoemd. Van de deelnemende schoolbesturen

wordt verwacht dat ze ofwel twee leden afvaardigen naar een regionale vzw, ofwel als vzw lid worden. Op termijn kunnen ze geleidelijk bevoegdheden overdragen aan de regionale vzw en voort hun rol opnemen als plaatselijk bestuur en intussen voortbestaan als patrimonium-vzw. In een latere fase kunnen ze al hun bevoegdheden overdragen en in vereffening gaan.

Boven die regionale vzw's, die ook in andere landdelen kunnen ontstaan, zou er vanuit het VLP een centraal bestuur worden georganiseerd voor algemene ondersteuning van het opvoedingsproject, begeleiding en andere dienstverlening.

Er zijn nog andere ontwikkelingen in de hoofdstad en elders en als die wat concreter worden, zullen we er graag over berichten, als mogelijke inspiratiebron voor schoolbesturen in andere regio's.

Vormingsinitiatieven voor schoolbesturen schooljaar 2015-2016

Graag herinneren we aan het Vormingsaanbod voor besturen voor dit schooljaar. De masterclass van 29 oktober met Johan Verschuere s.j. is al achter de rug.

Thema	Datum en plaats
Kompas voor de bestuurder (vooral gericht naar nieuwe bestuurders, ook directeurs zijn welkom)	Dinsdag 17/11/2015 19u-21.30u + Dinsdag 08/12/2015...19u-21.30u Diocesaan Pastoraal Centrum Mechelen
Bestuurlijke optimalisering en schaalvergroting (BOS) 2 parallele sessies: <ul style="list-style-type: none"> • Organisatiemodellen • Deugdelijk bestuur 	Woensdag 20/01/2016 19u-21.30u Diocesaan Pastoraal Centrum Mechelen
Voorjaarsseminarie met als thema's: <ul style="list-style-type: none"> • M-decreet: toepassingen en gevolgen na een jaar werking • Naar concretisering van de katholieke dialoogschool • Welzijnsbeleid • BOS: masterplan infrastructuur 	Dinsdag 8/03/2016 19u-21.30u Diocesaan Pastoraal Centrum Mechelen
Congres Katholiek Onderwijs (vervangt de jaarvergadering voor schoolbesturen)	Donderdag 02/06/2016 in gebouw van Universiteit Leuven (details volgen)

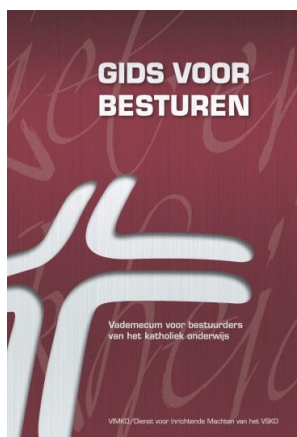
Vorming op maat (**warm aanbevolen!**)

Daarnaast kunnen besturen nog teamgerichte vorming op maat vragen of ondersteuning met betrekking tot de volgende waaier:

- *Nieuw: Bestuurders onderwijscafé*
- *Nieuw: aan de slag met werkmethodes/werkvormen om te komen tot bestuurlijke optimalisering*
- *Vorming voor bestuurders met een rol als evaluator*
- *Nu nadenken over morgen. Toekomstgerichte reflectie over (aspecten van) de bestuurswerking*
- *Identiteit en pastoraal*
- *Beter besturen, zelfevaluatie als hulpmiddel*
- *Schouder aan schouder, exploreren van de relatie bestuur-directie*
- *Uitbouwen van concrete samenwerking tussen besturen, bundelen van krachten*
- *Werken met de E-gids*
- *Personeelsbeleid*

Er wordt een forfaitaire onkostenvergoeding aangerekend van 50 euro per sessie, uitgezonderd intake.

Meer info of aanmelden bij: lieve.vancamp@vsko.be of dominiek.olivier@vsko.be
Helpdesk inschrijvingen: tel: 02 507 07 80 (tijdens kantooruren) en nascholing@vsko.be
 Zie ook www.nascholing.be onder 'Aanbod besturen'
 U kunt de vormingsbrochure voortaan ook digitaal raadplegen via [deze link](#).

Raamcontract verzekering burgerlijke aansprakelijkheid school en lichamelijke ongevallen

Dit tweede raamcontract verzekeringen is deels toegewezen aan Belfius Verzekeringen en aan Ethias NV. De voorwaarden zijn gunstig en leveren de scholen een voordeel op van ongeveer 30%.

Derde raamcontract verzekeringen Omnium beroepsopdrachten in de maak

Momenteel loopt nog de intekenperiode voor een derde raamcontract verzekeringen, ditmaal omnium beroepsopdrachten. Dat contract loopt vanaf 01/09/2016 tot 31/08/2020. Hiervoor kan alleen op vzw-niveau worden ingeschreven. In november 2015 komt, ter aanvulling, de polis burgerrechtelijke aansprakelijkheid bestuurders aan bod. In 2017 volgt de brandpolis.

Het verzekeringscontract Omnium beroepsopdrachten waarborgt de schade aan voertuigen van derden die in opdracht van de school verplaatsingsopdrachten met hun eigen voertuig uitvoeren ten dienste van de school. Dat kan gelden voor personeel, stagiairs, bestuursleden en vrijwilligers.

Nieuwe aanwervingen voor I.R.O. en voor Katholiek Onderwijs Vlaanderen

De Dienst Bestuur en Organisatie van Katholiek Onderwijs Vlaanderen besliste een jurist aan te werven om zich specifiek in te werken in de wetgeving overheidsopdrachten: *Stefanie Gryson*.

Half oktober 2015 wierf ook vzw I.R.O. iemand aan. *Eline Peeters* zal voortaan als hoofd opdrachtcentrale fungeren. Na een noodzakelijke inwerkingsperiode moet dit op termijn leiden tot meer raamcontracten of raamovereenkomsten. Wij durven hopen op een krachtenbundeling tussen I.R.O. en Katholiek Onderwijs Vlaanderen (en ServiKO – bisdom Brugge) zodat de schoolbesturen nog sterker geholpen kunnen worden bij overheidsopdrachten.

Afscheid van Bart Goderis

Tegelijkertijd moesten we helaas afscheid nemen van *Bart Goderis*, vertegenwoordiger in het Dagelijks bestuur van IRO uit het bisdom Gent. Hij vond een andere job bij de vzw Zorg-Saam Zusters Kindsheid Jesu als coördinator aankopen. Bart was jarenlang de drijvende kracht van I.R.O. en was meer dan halftijds bezig met marktverkenning, opstellen en publiceren van raamcontracten, contacten met de leveranciers van goederen en diensten en nog zoveel meer, samen met *Els Verbiest*, de halftijds administratieve kracht van I.R.O. We zijn hem heel dankbaar voor zijn inzet en wensen hem nog veel succes in zijn nieuwe loopbaan.

Bart wordt in het Dagelijks bestuur vervangen door *Ignace Debaets*, medewerker van het vicariaat onderwijs in het bisdom Gent.

Foto onder: Bart Goderis bij een afscheidsetentje met de collega's van I.R.O.

Welzijn op school: workshop op 9 november 2015

De stuurgroep preventieadviseurs mocht in zijn eerste vergadering van het schooljaar op 29 september ingenieur *Pieter De Munck* ontvangen, administrateur-generaal van FOD WASO, dat is de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. De bedoeling was samen een interactieve workshop uit te werken over **‘de school en de welzijnswet’**. Dat initiatief richt zich tot al wie behoort tot de ‘hiërarchische lijn’: schoolbestuurders, directeurs en desgevallend personeelsleden die op een bepaald moment verantwoordelijk zijn en de hiërarchische lijn vertegenwoordigen. Tijdens voormelde vergadering werkten we een programma uit. Ook de heer *Jeroen Aussems* van de externe dienst IDEWE verleent zijn medewerking, alsook stuurgroep lid *Chris Vandenbempt*. De workshop vindt plaats op **maandag 9 november 2015 van 19.15u tot 21.45u** in het **Don Bosco Onderwijscentrum in Oud-Heverlee**. Er zijn al meer dan 90 geïnteresseerden. Op het antwoordformulier konden de deelnemers al enkele vragen formuleren die ze in het panelgesprek beantwoord wilden hebben. De vragen die behandeld worden door Pieter De Munck hebben betrekking op de toepassing van de welzijnswet in het onderwijs en waarvoor FOD WASO bevoegd is. Jeroen Aussems zal het hebben over de rol van een externe dienst en over samenwerkingsmogelijkheden tussen schoolbesturen op het vlak van preventie en welzijn. Er is na de uiteenzettingen in voldoende tijd voorzien voor vragen vanuit het publiek.

Vieringen, conferenties...

Kijk eens door een andere bril

tijdens de Ronde van Vlaanderen Basisonderwijs 27 augustus 2015

Roel Aerts leerde het themalied ‘Kijk eens door een andere bril’ aan dat hij zelf geschreven en gecomponeerd had. Op de achtergrond: de banner

De sessie van de jaarlijkse ‘Ronde van Vlaanderen’ voor het basisonderwijs die voor het aartsbisdom in Mechelen plaatsvond op 27 augustus 2015 stond al meteen in het teken van het nieuwe jaarthema van de pedagogische begeleiding basisonderwijs: ‘Kijk eens door een andere bril’.

In zijn bezinnend openingswoord riep *Fons Uytterhoeven* de aanwezige directeurs, pedagogische begeleiders en andere genodigden op om ons als dialogeschool te laten aanspreken en – in aansluiting op het jaarthema – een andere bril op te zetten. Niemand van ons heeft een oorlog of hongersnood meegemaakt, maar we mogen ons niet onttrekken aan wat er in de wereld aan het gebeuren is. De manier waarop we thuis spreken over racisme, vluchtelingen e.d. kleurt de manier waarop we daar op school over spreken. We moeten ons bewust worden van de bril waardoor we naar de realiteit kijken.

Om de zaal volop in het thema onder te dompelen leerde *Roel Aerts*, één van de directeurs basisonderwijs, het themalied aan dat hij, zoals vorige jaren, zelf geschreven en gecomponeerd heeft. In de map zat niet alleen de partituur maar ook wat duiding bij elk zinnetje van het lied. Roel had de boodschap heel goed begrepen en kon ze ook perfect op een poëtische en muzikale manier verklanken. Vrij snel zongen enkele honderden kelen het lied met volle overgave mee.

Toen was het de beurt aan *Hugo Ruymbe-Ruymbeke* van Katholiek Onderwijs Vlaanderen om de belangrijkste aanpassingen aan de onderwijsreglementering toe te lichten. Hij sprak zich positief uit over de omzendbrieven omdat die een stuk gebruiksvriendelijker zijn dan vroeger.

Bart Masquillier gaf uitleg over het taalbeleid. Een deel van de middelen van de taalprojecten TOSO, Rand en Taal e.d. zijn overgeheveld naar de pedagogische begeleiding en bieden mogelijkheden voor Vlaanderenbrede taalondersteuning. Ten behoeve van de Brusselse basis- (en secundaire) scholen is er tussen de pedagogische begeleiding van Katholiek Onderwijs Vlaanderen en het netoverschrijdende Onderwijscentrum Brussel (OCB) een convenant afgesloten.

Foto rechts boven:
Lieven Boeve, directeur-generaal Katholiek Onderwijs Vlaanderen

Foto links onder:
Ria De Sadeleer

Wilfried Neutjens, hoofdbegeleider buitengewoon onderwijs, lichtte de aangepaste opdracht toe van de 'competentiebegeleiders': het vergroten en verbreden van de basiscompetenties, het leren omgaan met verschillen, ondersteunen van individuele leerkrachten, teams en directeurs...

Vervolgens kreeg *Lieven Boeve*, directeur-generaal Katholiek Onderwijs Vlaanderen, de gelegenheid om de nieuwe structuur en dienstverlening van de koepel uiteen te zetten en uitleg te geven bij het nieuwe logo en de vernieuwde website.

Ria De Sadeleer, directeur Dienst Curriculum en Vorming, maakte de zaal nieuwsgierig naar het 'nieuwe leerplan voor de katholieke basisschool'. De hoofddoelstelling is het eigenaarschap van de leerplannen opnieuw naar de klas, naar de leerkracht te brengen. Over dat nieuwe leerplanconcept volgen nog regionale informatievergaderingen. Voor het aartsbisdom is dat op 9 december 2015 in het DPC in Mechelen.

Tot slot van de rijk gevulde voormiddag gaf *Lies Dalemans*, directeur onderwijs van de

Thomas More Hogeschool, informatie over het keuzetraject Islamitische godsdienst dat nieuw wordt aangeboden in de lerarenopleiding.

Startdag Vicariaat onderwijs Mechelen-Brussel

Even stilstaan bij dialoog

Op 3 september 2015 nam het hele vicariaat onderwijs Mechelen-Brussel een gezamenlijke start bij het begin van het schooljaar. Na een plenair gedeelte over wat katholieke dialoogschool kan betekenen, kregen we de gelegenheid in gespreksgroepen met elkaar uit te wisselen hoe we die principes zouden toepassen op ons dagdagelijks functioneren in onze job, die ten dienste staat van het katholiek onderwijs in het aartsbisdom.

Boven: Fons Uytterhoeven
Onder: Jürgen Mettepenningen

In zijn inleiding vertrok bisschoppelijk afgevaardigde *Fons Uytterhoeven* vanuit de Bijbeltekst over de vissers die hun netten op aanwijzen van Jezus aan een bepaalde kant uitwerpen. Velen zien niet meer waar hun netten uitgeworpen moeten worden. Wat vroeger geassocieerd werd met wilden (tatoes) is nu gemeengoed geworden, wie vroeger 'ingekapseld' was zoals religieuzen dwong onze eerbied af, nu moeten 'gesluitend' zich aanpassen... Het katholiek onderwijs zou dat moeten kunnen overstijgen, voor ieder vak.

Jürgen Mettepenningen, directeur van de Dienst Identiteit, ging dieper in op hoe we van katholieke school naar katholieke dialoogschool kunnen evolueren. Wat vroeger vanzelfsprekend was, is dat niet meer, we hebben een veel diverser publiek. De uitdaging is hoe we vandaag katholieke dialoogschool kunnen zijn met een meerderheid van niet-katholieken. Hoe kunnen we de katholieke identiteit herontdekken en herwaarderen? Hoe de katholieke identiteit vertolken en ondersteunen op een frisse en aanstekelijke manier?

Diversiteit is het uitgangspunt. De dialoog vertrekt vanuit een bepaald perspectief, een speciale positie met een niet onderhandelbare kern: het christelijke verhaal. Hoe geven we gestalte aan die voorkeursoptie? We dienen vanuit het christelijke verhaal in de dialoog te gaan staan met het oog op versterking van de anderen (collega's, jongeren), ook in het anders zijn. De school is een gemeenschap van mensen. Dat gaat gepaard met een mensvisie, een visie op God, gestoeld op christelijke inspiratie. Meer menselijkheid is de toegangspoort om God de ruimte te geven om te werken zoals Hij wil werken.

Het startpunt is het 'ik', de leerling, leerkracht, directeur, ieder van ons. Diversiteit is een rijkdom maar eerst komt het 'ik', uit zelfbehoud te midden van vele 'ikken'. Het is niet negatief om je eigenwaarde veilig te stellen. Het is een existentiële bekommernis: wat zullen de mensen van mij denken? Wie zeggen de mensen dat ik ben? Wie zeggen we zelf dat we zijn? De paradox van de harmonie in/met jezelf is je laten openbreken, kwetsbaarheid als raakbaarheid, met alle gevolgen van dien. Dialoog begint met kwetsbaarheid. De grootste kracht is de meest kwetsbare, de liefde. Daarvoor heb je de drie elementen nodig: hoofd, hart en handen.

De andere moeten we beschouwen als een geschenk, voor ons en vice versa. Het initiatief nemen tot ontmoeting is het begin van de kwaliteit van de ontmoeting. Goed doen is een universeel bindmiddel, in alle religies. Het evangelie/Jezus is vaak de gids: "als iemand honger heeft, geef hem te eten" (Mt 25), "wat je doet voor een ander heb je voor Mij gedaan" (Mt 20, 15).

Wat is de voorkeursoptie? Niet ingaan op een primaire reflex, maar eerst Jezus binnenlaten. Alles mag aan bod komen om de dialoog mogelijk te maken in je reflec-

tie, maar zeker de christelijke inspiratie. Christen zijn is een relationele term en katholiek zijn ook. Katholiek wijst op structuur; de Kerk is er gekomen voor de organisatie en de structuur van de groeiende groep katholieken.

Hoe kunnen we elkaar versterken vanuit een christelijke inspiratie? De kernantwoorden vind je bij Jezus: niemand reduceren tot een feit of een fout, verontwaardiging bij onrechtvaardigheid, (zelf) geen farizeeër zijn, geen ethisch minimalisme, bemoediging, niet afwachten maar naar mensen toegaan, kansen geven: een tweede, derde...

Jezus navolgen aangepast aan de schoolcontext kan dan betekenen: roddel, haantjesgedrag, jaloezie, kritiek vermijden, omgaan met pesters en gepesten, de problematiek van de 'lege brooddoos'...

De pedagogische begeleiders en het personeel van het Vicariaat onderwijs waren talrijk aanwezig bij de startdag

aan identiteit is een proces en het is ook de moeite waard, zo besloot Jürgen zijn interessante uiteenzetting. Rond het thema plant het vicariaat in samenwerking met Katholiek Onderwijs Vlaanderen nog pedagogische studiedagen en nascholingsessies, teamgericht of individueel.

Vanuit die context moeten we niet bang zijn andere levensbeschouwingen tegemoet te treden. We kunnen de ander erkennen, bevestigen en versterken in zijn anders zijn, niet overtuigen maar getuigen. Jezus verbindt. Katholieke identiteit is geen segment op school, ze uit zich bij elke actor en factor op school. We mogen ons niet afsluiten maar moeten onszelf laten verrijken. Werken

In kleine gespreksgroepen per dienst mochten we dan bepaalde vragen bespreken. Die gingen vooral over hoe wij zelf die principes van katholieke dialoogschool kunnen of willen toepassen in onze dienstbaarheid naar scholen en hoe we daarin kunnen groeien. De bedoeling was tot werkpunten te komen.

Daarna poogde *Fons Uytterhoeven*, aan de hand van de verslaggeving uit de werkgroep, enkele conclusies te trekken. Om veranderingsprocessen op gang te brengen zouden we zelf eerst in dat proces moeten gaan staan. Dat doen we te weinig. We moeten stoppen met theorieën te verkondigen. We hebben te weinig gelegenheid om in de dialoog te gaan staan. Wat bedoelen we met dialoog? Hoe kunnen we elkaar wapenen in het soort dialoog dat we nodig hebben en hoe dialogeren we op een goede manier?

Tegen Allerheiligen verwacht de bisschoppelijk afgevaardigde van elke dienst een aantal werkpunten.

Wij mochten aansluitend de dialoog voortzetten bij een gezellig middagmaal.

Derde Impulsdag Pastoraal op school Telkens weer een enthousiast gebeuren

Op 11 september 2015 vond in het auditorium Roza Peeters in de campus Hertogstraat van de hogeschool UC Leuven-Limburg voor het derde jaar op rij de impulsdag plaats voor pastoraal in de basisschool. Het initiatief kon op een grote schare trouwe deelnemers rekenen bij directeurs en leerkrachten, maar ook nu weer waren er heel wat nieuwe gezichten. Ditmaal was het een light-versie, een halve dag maar, zonder werkwinkels, maar het enthousiasme was er niet minder door.

Het jaarthema dat de Dienst Pedagogische Begeleiding op de Ronde van Vlaanderen in Mechelen had gelanceerd is 'Kijk eens door een andere bril'. De dienst Identiteit van het Vicariaat onderwijs, die de impulsdag - samen met een stuurgroep - had georganiseerd, nam met plezier dat

thema over. Al bij het onthaal van de deelnemers werd

het thema volop uitgespeeld: een aantal 'oogartsen' testte meteen het zicht van de verbaasde binnenkomers door hen woorden en letters van op verschillende afstanden te laten lezen zoals bij het medisch onderzoek. Handige leden van de voorbereidingsgroep hadden van schoendozen 'kijkdozen' gemaakt waarin men inspirerende beelden en teksten kon zien.

De zowat 320 deelnemers kregen na het welkomstwoord van *Frans Mattheus* meteen een

themalied aangeleerd door *Bart Dries*, een onderwijzer van het Sint-Jan Berchmanscollege in Brussel, met zijn muziekgroepje 'Mispelfons'. Binnen de kortste keren zongen enkele honderden kelen geestdriftig mee. Voor de directies onder hen was het even wennen; zij hadden eind augustus een ander lied aangeleerd gekregen met hetzelfde thema 'kijk eens naar de wereld door een andere bril'. Beide liederen zijn mooie meezingers en getuigen van heel wat creativiteit bij onze onderwijzers en directeurs.

Een sketch met *Jürgen Mettepenningen*, directeur Dienst Identiteit, als Jezusfiguur duidde het thema: durf kijken met je hart, zet eens de bril van Jezus op.

Foto helemaal boven: gratis oogtest bij het onthaal

Foto hierboven: Frans Mattheus leidde de impulsdag in

Foto rechts: Bart Dries en zijn muziekgroep Mispelfons bij het aanleren van het themalied

Jürgen Mettepenningen als 'Jezus' die de blinde liet zien en ons deed kijken met ons hart, met Jezus' bril

De 'oogartsen' van bij het onthaal kwamen vervolgens de resultaten bespreken van hun oogtests. Die waren desastreuus: 2% keek scheel, 18% was bijziend, 70% slechtziend en 10% gebruikte de ogen foutief. Ze schakelden Frans Mattheus in om hun diagnose kracht bij te zetten. Ze lieten hem een tekst voorlezen. Ogenshijnlijk las hij die correct voor maar toch kreeg hij een barslechte score. De valkuil lag in het feit dat de poëtische maar demoraliserende tekst niet van boven naar onder maar van onder naar boven gelezen diende te worden. Dan kreeg hij opeens een veel positievere en zinnvollere betekenis. Een originele manier om het thema concreet te maken. Om de aanwezigen ook letterlijk door een nieuwe bril te laten kijken kregen ze allemaal een hangertje met een minibril.

Jürgen liet dan zien wat er voor pastoraal op school allemaal te downloaden valt op de website van het vicariaat onderwijs bij de rubriek 'Dienst Identiteit' (www.vikom.be). Na een pauze en een bezinnend moment legden Vera Vastesaegher en Erika De Bondt uit welke impulsen er voorhanden zijn voor respectievelijk het lager en het

kleuteronderwijs, tijdens de verschillende momenten van het kerkelijke jaar. Een boeiende opsomming en helemaal ingebed in het thema: kijken met het hart (startviering), opkijken naar heiligen (Allerheiligen), meekijken met dierbare overleden (Allerzielen), uitkijken

naar (Advent en Kerstmis), verder kijken (Goede Week en Pasen) en tot kijk (eindviering). De Veertigdagentijd is de tijd om een 3D-bril op te zetten,

Foto onder: Voorstelling van de rouwkoffer: de rijke inhoud lag uitgestald

om solidariteit, soberheid en stilte onder de loep te nemen...

Tot slot stelde Helena een 'rouwkoffer' voor, die ontwikkeld is door Katrien De Decker (docente Godsdienst KaHo Sint-Lieven) in samenwerking met Emmaüs, De Peerle en leden van de stuurgroep Pastoraal op School van het Vicariaat Onderwijs Mechelen-Brussel. Van daaruit kan hij gratis ter beschikking worden gesteld om kinderen en hun begeleiders te ondersteunen bij het omgaan met verlies en verdriet. Contactpersoon: Jürgen Mettepenningen, via telefoon 015 29 84 89 of via mail:

jurgen.mettepenningen@vikom.be

Hoewel er was gezegd dat er ditmaal geen kinderen van de basisschool zouden kunnen optreden, kwamen plotseling een 15-tal kinderen het podium op om samen met hun juffen te zingen en te dansen rond het thema. Ze hadden allemaal een grote kleurrijke bril op. Een zoveelste gelegenheid voor de zaal om het themalied uit volle borst mee te zingen. In het slotwoord paste een woord van dank aan de hele ploeg die de dag had voorbereid en in het bijzonder voor Frans Mattheus die de coördinatie en praktische organisatie op zich had genomen. De tevreden deelnemers kregen nog een broodjeslunch aangeboden en konden met een goed gevoel en met een nieuwe bril opnieuw naar hun school of huiswaarts.

Samen wijzen Onder wijzen Samen met moslims katholieke dialogeschool vormen Geslaagde studiedag op 15 september 2015

Moslimes als moderatoren van een werkwinkel en als lid van een panel tijdens een studiedag van het katholiek onderwijs, dat lijkt op het eerste gezicht geen evidentie. Toch was het de confronterende maar ook vanzelfsprekende realiteit op de studiedag die op 15 september in de Thomas More hogeschool Mechelen georganiseerd werd door een samenwerkingsverband tussen het Vicariaat Onderwijs Mechelen-Brussel, Katholiek Onderwijs Vlaanderen, Thomas More en Vandaag en Morgen, een organisatie van Moslimvrouwen.

Fons Uytterhoeven in de praatstoel met Rachida Aghallaj

In zijn welkomstwoord legde *Karel van Roy* van de lerarenopleiding van Thomas More uit hoe de historische figuur naar wie de hogeschool vernoemd werd in zijn 'Utopia' ook pleitte voor godsdienstvrijheid en tolerantie, hoewel hij later zelf ketterjager werd. Van Roy ziet de dialoog als antgift om tot een betere samenleving te komen. Een eerste stap daartoe heeft de hogeschool gezet door Islamgodsdienst op te nemen in haar onderwijsaanbod.

Fons Uytterhoeven, bisschoppelijk afgevaardigde voor het onderwijs, leidde de studiedag in door het telefoongesprek te simuleren dat hij een jaar geleden voerde met monseigneur Léon Lemmens. Die vroeg een gesprek met o.a. de Imam van de moskee in Mechelen om onder meer de problematiek aan te kaarten van het verbod op het dragen van hoofddoeken voor moslimmeisjes in heel wat scholen, ook katholieke. Het gevaar bestaat dat die meisjes de school om die reden vaarwel zeggen en niet de nodige opleiding krijgen. Er werd zelfs al gedacht aan het oprichten van een moslimschool. Een tijd later ontving Uytterhoeven een delegatie van moslimvrouwen vanuit de vereniging 'Vandaag en Morgen', die moslimmeisjes coacht bij het

huisonderwijs dat ze volgen. De dames, allen met hoofddoek, verrasten Fons Uytterhoeven aangenaam met hun schrandereheid en ondernemingszin. Er volgden boeiende, soms confronterende gesprekken waarbij geen thema's uit de weg gegaan werden. Eén van de moslima's, *Rachida Aghallaj*, nam op deze studiedag plaats in de zetel op het podium en blikte met Fons Uytterhoeven terug op die overlegvergaderingen en de resultaten ervan. Het vasthouden aan de hoofddoek stuit vaak op onbegrip. Anderzijds stellen de moslima's terecht de vraag hoe het in onze maatschappij in de andere richting

Foto onder:
Werkwinkel rond kledingvoorschriften in het onderwijs

Foto onder: Amina Bouzakoura en Souad El Ouali leiden de werkwinkel

is kunnen evolueren: zo weinig mogelijk textiel. In de jaren zestig waren onze vrouwen ook gesluierd om naar de mis te gaan en was er ook een scheiding tussen vrouwen en mannen in de kerk.

De organisatie Vandaag en Morgen wil dat er snel vooruitgang wordt geboekt, ook in het onderwijs, want het is al vijf over twaalf. Met het initiatief van deze studiedag werd een belangrijke stap vooruit gezet in de dialoog. Een vicaris of bisschoppelijk afgevaardigde heeft misschien een moreel gezag en kan een boodschap meegeven, maar het zijn de schoolbesturen zelf die vrij beslissen wat ze in hun schoolre-

glement zetten rond kledingvoorschriften. De studiedag mag geen eindpunt zijn. De dialoog op het vicariaat heeft als verdienste gehad dat er meer begrip is gegroeid voor elkaars standpunten. Door het initiatief 'Samen wijzen Onder wijzen' werd de dialoog open getrokken naar een ruimer publiek en hopelijk raken de deelnemers geprikkeld voor meer.

Werkwinkels

Van de daarop volgende werkwinkels rond *Kruispuntdenken*, *Meertaligheid*, *Privilege Walk*, *Kledingvoorschriften in het onderwijs* en *Handvatten voor antwoorden op vragen* kozen we voor de laatste twee. We werden aangenaam verrast door de twee moslima's met hoofddoek die de werkwinkel rond 'Kledingvoorschriften' belichaamden. *Amina Bouzakoura* en *Souad El Ouali* zetten ons direct aan het werk. Ze lieten ons eerst ervaren hoe het voelt om in andermans schoenen te staan, door onze schoenen uit te doen en ze door te geven aan de buurman of -vrouw. Daarna splitsten ze ons op in twee groepen: de ene groep moest van vijf stellingen elke stelling verdedigen, de andere moest ertegen ingaan. Daarmee testten ze ons empathisch en aanpassingsvermogen, want soms moesten we zaken verdedigen of bestrijden waar we het zelf niet helemaal mee eens waren, of zelfs standpunten innemen die indruisten tegen wat we in de vorige stelling beweerd hadden. De stellingen waren onder andere:

- uniformscholen zijn betere scholen dan niet-uniformscholen;
- Moslima's mogen niet zwemmen van hun geloof;
- Kledingvoorschriften bevorderen het welbevinden van de leerlingen.
- Kledingvoorschriften kunnen meestal onbedoeld, discriminerend zijn;

De discussie gaf de welbespraakte moslima's de gelegenheid om uit te leggen waarom zij het dragen van hun hoofddoek zo belangrijk vinden als deel van hun identiteit en wat de Koran voorschrijft (iedere moslim is vrij om die voorschriften al dan niet te volgen maar er wordt wel verwacht dat moslima's geen te strakke, doorzichtige of extravagante kleding dragen. Voor mannen zijn de voorschriften veel soepeler.) Tien jaar geleden was de hoofddoek bijna uit het Mechelse straatbeeld verdwenen en nu dragen plotseling weer meer moslima's een sluier. Dat is voor sommigen een teken van radicalisering, wat angstgevoelens oproept. Voor de betrokken meisjes is het een zoeken naar zingeving, een teruggrijpen naar hun roots. Voor dat terugvallen op wie ze eigenlijk zijn, hebben ze veel opoffering over; het bemoeilijkt hun tewerkstellingskansen. Uit de discussie bleek er wel wat begrip te zijn voor dat terugkeren naar vroegere kledingvoorschriften: er zijn ook opnieuw priesters die een Romeinse boord aandoen en zusters die zich kleden zoals vroeger, als een vorm van getuigenis.

De conclusie van de gedachtewisseling over kledingvoorschriften in het onderwijs was dat er altijd bepaalde voorschriften zullen zijn, maar dat er ook rekening gehouden moet worden met de eigenheid van elk kind. Misschien botst het dragen van een hoofddoek omwille van het geloof niet echt met de algemene principes en het opvoedingsproject van de school en is er dan ook geen reden om het te verbieden.

Het principe dat de moderne katholieke kerk en vele katholieke scholen huldigen, nl. dat ze met grote barmhartigheid tegenover mensen staan die niet aan de norm beantwoorden, was herkenbaar voor de moslima's. Maar zoals in de katholieke wereld heerst ook bij de moslims onverdraagzaamheid tegenover wie anders is. Homofilie wordt blijkbaar aanvaard, homoseksualiteit niet.

Foto onder: gezellig netwerken tijdens de middag-pauze

Chris Wyns tijdens zijn werkwinkel

Na deze oefening in empathie was het tijd voor het middagmaal en voor ontmoetingen en netwerking. De tweede werkwinkel was voor na de lunch. Een talrijke groep kwam geboeid luisteren naar *Chris Wyns*, stafmedewerker van de Dienst Lerenden in de Guimardstraat. Hij lichtte toe *welke handvatten we kunnen gebruiken bij vragen over kwesties van culturele en/of religieuze diversiteit*. In tegenstelling tot de voormiddagsessie van die werkwinkel waren er nu wel twee moslima's aanwezig. Die lieten zich niet onbetuigd, wat de gedachtewisseling alleen maar boeiender maakte.

De school moet de diversiteit aanvaarden en ervoor zorgen dat elke leerling zich goed voelt op school. Ze moet kleur bekennen, genuanceerd denken en spreken en duidelijke grenzen stellen, maar ook bereid zijn grenzen te verleggen. Dat zijn geen gemakkelijke opdrachten. De schoolreglementen bevatten vaak regeltjes waarbij geen onderscheid wordt gemaakt tussen wat echt belangrijk is (en dus niet voor discussie vatbaar) en wat minder belangrijk is (en dus wel in vraag gesteld kan worden). Vaak moeten

grenzen telkens opnieuw benoemd en geduid worden, ze zijn niet definitief. Eén van de deelnemende schoolbestuurders vertelde dat in één van haar twee Brusselse secundaire scholen de hoofddoek wel toegelaten is en in de andere niet. Waar het wel kan, staat heel het corps er achter en loopt het goed, maar dat is een heel proces geweest. Dat proces terugschroeven is niet evident.

Volgens de vertegenwoordiger van de Vlaamse Scholierenkoepel werkt het beter als leerlingen van meet af aan betrokken worden bij het gesprek over afspraken dan als het allemaal boven hun hoofd gebeurt.

Gewezen Standaardjournalist Guy Tegenbos modereerde het panelgesprek

Panelgesprek

Ter afsluiting van de studiedag was er een panelgesprek met *Guy Tegenbos* als moderator. Het panel bestond uit *Lieven Boeve*, directeur-generaal Katholiek Onderwijs Vlaanderen, *Bianca Debaets*, staatssecretaris Gelijke Kansen in Brussel, *Rachida Aghallaj*, woordvoerder van Vandaag en Morgen, en *Rik Strauven*, afgevaardigde van de Vlaamse Scholierenkoepel.

De moderator daagde het panel uit met een aantal stellingen. We zeggen dat we voor diversiteit zijn maar blijven meestal in ons eigen kringetje en staan sceptisch ten opzichte van integratie. Ook binnen groepen van dezelfde origine bestaat er veel diversiteit. Het is de bedoeling in dialoog te gaan maar dat kun je pas als je daar open voor staat en een stap zet naar elkaar. De katholieke gemeenschap en moslims delen veel waarden met elkaar, vond *Rachida Aghallaj*. *Bianca Debaets* had in Brussel goede ervaringen met het opnieuw opstarten van de interreligieuze dialoog. Daarbij wordt gezocht naar het gemeenschappelijke, datgene wat ons bindt.

Die dialoog op gang brengen is een opdracht voor de katholieke dialoogschool maar is een katholieke monologschool die werkt met homogene groepen niet gemakkelijker? Zo lokte *Guy Tegenbos* *Lieven Boeve* uit zijn tent. Die gaf toe dat homogene groepen wellicht tot betere resultaten zouden leiden maar leren samenleven, zin geven en omgaan met diversiteit zijn ook belangrijke waarden die scholen moeten meegeven, maar zonder hun eigen waarden of verworvenheden op te geven. Scholen zijn in staat om met veel diversiteit om te gaan. Monoculturele scholen bereiden hun leerlingen slecht voor op de toekomst. De Vlaamse Scholierenkoepel houdt niet van

zulke discussies; zij willen dialoog met elkaar, de school moet opleiden tot alles en het liefst nu meteen.

Is de verzuiling niet achterhaald? Zo luidde een volgende stelling. Volgens Boeve is de vraag nu: hoe kunnen we vanuit onze identiteit actief meewerken aan de pluraliteit van de maatschappij? Vanuit die inspiratie gaan we samen op weg. Debaets vond verzuiling geen vies woord: we mogen met fierheid onze identiteit tonen. Zij kiest voor een school waar ruimte is voor spiritualiteit en zingeving. Aghallaj droomt van een dialoogschool die niet gelinkt is aan religie. Daarmee bedoelt ze niet een school van het gemeenschapsonderwijs maar eerder een niet-confessionele vrije school. Die zou open staan voor dialoog en diversiteit preken en doen, ook in het lerarencorps, want daar begint het. Strauven gaf aan dat de leerlingen ook diversiteit willen maar in de debatten maakt men vaak van een mug een olifant. Leerlingen willen graag met elkaar om-

gaan en leren van andere culturen.

In het kader van de interreligieuze dialoog lanceerde Debaets een magazine waarin elke religie en ook de vrijzinnigheid zichzelf mag voorstellen. Dat magazine

wordt verspreid

in scholen, bibliotheken, sportclubs en jeugdverenigingen. Dat is ook nuttig voor moslimjongeren want die hebben niet veel bronnen om op terug te vallen. Die jongeren zijn vaak ook meer geïnteresseerd in de Bijbelverhalen die in de godsdienstles verteld worden dan Vlaamse leerlingen, zo getuigde een godsdienstleerkracht vanuit de zaal.

De leerplannen godsdienst zijn al aangepast aan het interreligieuze. Monseigneur Lemmens gooide een steen in de kikkerpoel door te vragen of moslimkinderen binnen de katholieke dialoogschool ook geen recht hebben op Islamonderricht als uiting van waardering voor ieders overtuiging. Boeve legde uit dat er in Limburg 8 katholieke basisscholen zijn die van de drie uur godsdienst 1 uur Islamonderricht aanbieden. Dat experiment zit echter in een uitdoofscenario, er moet grondig over nagedacht worden. De moslima vond dat het beter was samen in de klas te zitten met andersgelovigen en dat de (Westerse) Islam ook beter toegelicht kon worden voor niet-moslims. Zij is duidelijk gewonnen voor een multireligieus klasgebeuren. Rik Strauven gaf toe weinig te weten over de Islam; de toelichting kan beter van moslimleerlingen komen. Lieven Boeve gaf aan dat dat al gebeurt. Het fundamentele recht om op school zijn godsdienst te beleven

Het panel van links naar rechts: Lieven Boeve, Bianca Debaets, Rachida Aghallaj en Rik Strauven

dient zoveel mogelijk gegarandeerd te worden in evenwicht met andere rechten. Volgens de directeur-generaal worden fundamentele rechten soms als absolute rechten aangezien.

Foto boven: Bianca Debaets
Foto rechts: Lieven Boeve

Foto onder: ook het Vicariaat Vlaams-Brabant-Mechelen (territoriale pastoraal) was present met een delegatie

De staatssecretaris vond dat er echt nood is aan een opleiding voor Islamconsulenten en imams; in heel wat moskeeën worden mensen geïmporteerd die onze taal niet kennen. De afgevaardigden van Thomas More willen daar hun bijdrage toe leveren met de nieuwe opleiding Islam, die men in de lerarenopleiding kan combineren met Nederlands of Frans.

Ook de kledingvoorschriften waren een verplicht nummer in het debat. Waarom dat niet centraal regelen?, vroeg de moderator. In dat geval zou dat volgens Boeve leiden tot een algemeen hoofddoekenverbod. De discussie is in Vlaanderen sterk ideologisch gepolariseerd en het is een symbooldossier geworden.

Schoolbesturen maken een afwijking van rechten. Meestal is er geen verbod op hoofddoeken, maar (vanuit pragmatisch oogpunt) één op alle hoofddeksele, zodat men geen bepaalde groep viseert. Volgens de Vlaamse Scholierenkoepel vinden de leerlingen de hoofddoek geen probleem. Die jongeren willen zichzelf zijn en dat draagt ertoe bij dat ze een volwassen persoon worden. De vertegenwoordiger van de Scholierenkoepel pleitte ervoor de regels van de school samen met de leerlingen uit te werken om een gedragen beleid te krijgen.

Rachida Aghallaj rondde het debat af door nogmaals te pleiten voor meer dialoog om problemen bespreekbaar te maken en samen naar oplossingen te zoeken. Volgens haar kan een leerling niet presteren als hij of zij niet aanvaard wordt in zijn of haar identiteit.

Fons Uytterhoeven mocht de deelnemers naar huis sturen met de oproep eens na te denken over in welke wereld onze kleinkinderen gaan leven. Hij was aangesproken door de zuivere en onconventionele kijk van de jongere in het panel: palaver niet te veel en doe het nu. Hij greep terug naar de Bijbel en naar de figuur van Jezus. Die zei dat de norm niet klopt als die ervoor zorgt dat mensen worden uitgesloten. Toen die visie bij Hem was doorgedrongen was Hij niet meer bereid compromissen te sluiten. Zijn wij, denkend aan het voorbeeld van Jezus, in staat vanuit het katholiek onderwijs om sommige normen die we hebben opgelegd opzij te leggen of na te denken over wat de waarde ervan is? Zijn wij bereid de dialoog aan te gaan, zoals deze geslaagde studiedag als doelstelling had?

Personalia

Proficiat

Karim Schelkens en Jürgen Mettepenningen (zie ook foto rechts) overhandigen de biografie aan de Kardi-naal

Aan *Jürgen Mettepenningen*, directeur Dienst Identiteit Vicariaat onderwijs Mechelen-Brussel en *Karim Schelkens* die op 22 september hun *biografie van Kardinaal Danneels* mochten voorstellen in de Basiliek van Koekelberg. De auteurs konden er op heel wat pers- en andere belangstelling rekenen en voerden ook zelf het woord tijdens de voorstelling. Dat deed ook Kardinaal Danneels zelf in een live interview.

Aan *Johan De Bleser*, pedagogisch begeleider basisonderwijs, die onlangs grootvader/Jopa is geworden van een kleindochter *Pilar*. Ook onze felicitaties aan de ouders.

Afscheid

Foto boven: Jean-Pierre Tavernier tussen zijn CLB-personeel bij het zingen van een afscheidsliedje

Foto rechts: een van de vele geschenken voor wijnkenner J.P.

gewisseld met liedjes en vrolijke filmpjes met Jean-Pierre of een stand-in in de hoofdrol. Tot slot was er een zomerse receptie in de Brusselse CLB-vestiging in de nabije Opzichterstraat. Bedankt J.P. en het ga je goed.

Graag heten we zijn opvolgster *Elisabet Campforts* van harte welkom. We wensen haar veel succes toe in haar uitdagende job.

Het Centrum voor Leerlingenbegeleiding Pieter Breughel (Brussel en Dilbeek) nam op 2 juli 2015 feestelijk afscheid van zijn directeur *Jean-Pierre Tavernier*. Hij werd op die dag verrast door talrijk opgekomen personeelsleden, collega's, familieleden, vrienden en kennissen uit het Brusselse en Dilbeekse werkveld. Jean-Pierre sluit daarmee een carrière af van 40 jaar PMS/CLB en 26 jaar directeur PMS/CLB. Hij kwam oorspronkelijk uit het PMS-centrum in Asse, zodat hij toch een belangrijk deel van ons bisdom bediend en gediend heeft. Om dat opmerkelijke curriculum vitae en zijn inzet te vieren, daagden ruim 100 genodigden op in het auditorium van de KBC aan de Havenlaan. Daar werden huldetoespraken af-

Greet Verbeken

Greet Verbeken, pedagogisch begeleider basisonderwijs in het project Rand en Taal, ging op 31 oktober 2015 met pensioen. Wij danken haar voor haar jarenlange inzet en wensen haar nog veel geluk in haar verdere leven.

Welkom

Aan twee nieuwe competentiebegeleiders bij de dienst pedagogische begeleiding: *Ann van Dessel*, voormalig zorgcoördinator van Wavo in Onze-Lieve-Vrouw-Waver en *Marc Brans*, tot 1 oktober 2015 nog directeur van het Koninklijk Instituut in Sint-Lambrechts-Woluwe.

Christelijke deelneming

Aan *Rita Mouton*, pedagogisch begeleider basisonderwijs in ons vicariaat, die op 7 juli 2015 haar vader verloor, de heer *Gerard Mouton* (geboren op 8-01-1927).

Feestelijke opening werkjaar Diocesaan Pastoraal centrum

Het is intussen al een traditie geworden dat al wie in het Pastoraal Centrum in Mechelen werkt en woont, uitgenodigd wordt om samen de opening van het werkjaar te vieren. Dit jaar was het Vicariaat Vlaams-Brabant de organisator op 14 september 2015.

Monseigneur Lemmens ging, samen met andere priesters en diakens voor in de eucharistieviering. Daarna konden we met elkaar kennismaken tijdens een lekker middagbuffet in het huisrestaurant Hof de Merode.